

Література

1. Національна доповідь України «15 років Чорнобильської катастрофи. Досвід подолання». — К.: Чорнобиль інтерінформ, 2001.
2. *Ивановар И.* Правоотношения по социальному обеспечению. — М.: МГУ, 1986. — С. 32, 45, 54.
3. *Страхов М.М.* Історія держави і права стародавнього світу: Навч. посібник / Укр. держ. юрид. акад. — Х., 1994.
4. Взгляд в будущее: Национальный доклад Украины. — К.: Аттика, 2006. — 232 с.
5. *Омельянец М.І., Гунько Н.В., Дубова Н.Ф.* Медико-демографічний моніторинг стану здоров'я населення радіаційно забрудненого та-

and similar papers at core.ac.uk

provided by Institutional Repository of Vadym Hetma

C. 95.

Фесянов П. О.,
аспірант кафедри національної безпеки
Національної академії
державного управління при Президентові України

ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА РАДІАЦІЙНОЮ БЕЗПЕКОЮ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ЗАХОДИ ЩОДО ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Надзвичайна актуальність вирішення проблем, обумовлених Чорнобильською катастрофою, знайшла своє відображення в Основному законі України — Конституції України (1996 р.). Конституційні права і обов'язки стосуються всіх громадян держави і, природно, розповсюджуються і на постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи. Одними з найважливіших для забезпечення захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи в Конституції України є такі положення:

1. Забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи — катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду України є обов'язком держави (ст. 16).
2. Людина, її життя і здоров'я ... визнаються найвищою соціальною цінністю (ст. 3).
3. Конституція має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативні акти приймаються на основі Конституції і повинні відповідати їй (ст. 8).

4. Кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди ... (ст. 50).

5. Кожен зобов'язаний не заподіювати шкоду природі, культурній спадщині, відшкодовувати завдані ним збитки (ст. 66).

Планомірно створюється законодавча база із загальних питань радіаційної безпеки та радіаційного захисту заселення. У 1994—1995 рр. Верховною Радою України затверджені і введені в дію «Концепція державного регулювання безпеки та управління ядерною галуззю», Закони України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» і «Про поводження з радіоактивними відходами». У 1998 році введені в дію Закон України «Про радіаційний захист людини від іонізуючих випромінювань» (затверджений 14 січня 1998р.) та Норми радіаційної безпеки України — НРБУ — 97. Вперше в Україні з часів початку використання ядерної та атомної енергії в основному створена правова та законодавча база з питань використання ядерної енергії і протирадіаційного захисту населення, яка стала частиною створюваної в державі Системи Ядерного законодавства. Аварія на ЧАЕС 1986 р., яка за своїми масштабами стала національною трагедією України, вимагає зміни ставлення як до оцінки впливу радіонуклідів чорнобильського викиду на природне середовище, так і до комплексного аналізу впливу усіх чинників катастрофи на організм людини, навколишній тваринний та рослинний світ, водний та повітряний басейни. Чим далі у часі віддаляється Чорнобильська катастрофа, тим більш проявляються зміни у стані природного середовища, ще більше питань, на які потрібно дати вичерпні відповіді.

Державне управління у сфері подолання наслідків Чорнобильської катастрофи повинне стати науково обґрунтованим і стабільним. Потрібна така система управління з подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, яка б об'єднала всі напрямки: соціальний захист і реабілітація населення, яке постраждало внаслідок катастрофи; екологічне оздоровлення радіоактивно забруднених територій; економічне і соціальне відродження населених пунктів; узагальнення наукових даних та створення більш ефективної нормативно-правової бази щодо розв'язання всіх проблем, пов'язаних з подоланням наслідків Чорнобильського лиха, дозволивши перейти до нової фази — відродження та розвитку.

Відповідно до Закону України «Про правовий режим територій, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» визначено, які органи здійснюють радіа-

ційний контроль на територіях забруднених у наслідок Чорнобильської катастрофи, а саме, прогнознi оцінки сумарної дози опромінення людей, а також контроль за додержанням норм радіаційної безпеки здійснюються Міністерством охорони здоров'я України.

Загальна оцінка радіаційної обстановки на території зон, що зазнали радіоактивного забруднення, радіоекологічний моніторинг території, методичне керівництво та координація робіт по визначенню радіаційної обстановки здійснюються Міністерством України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи.

Радіаційний контроль за рівнем радіоактивного забруднення сільськогосподарських угідь здійснюється Міністерством сільськогосподарства і продовольства України, водних ресурсів — Державним комітетом України по водному господарству; підземних вод та корисних копалин — Державним комітетом України по геології та використанню надр, атмосферного повітря на території населених пунктів — Державним комітетом України по гідрометеорології. Радіаційний контроль за рівнем радіоактивного забруднення сільськогосподарської продукції і продуктів харчування здійснюється Міністерством сільськогосподарства і продовольства України та Міністерством охорони здоров'я України}

Радіаційний контроль за рівнями радіоактивного забруднення залізничного, водного, авіаційного та автомобільного транспорту, їх складових частин, вирішення питань про надання дозволу на його переміщення за межі зон відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення здійснюється міністерствами і відомствами, яким належать вказані транспортні засоби, за участю в необхідних випадках відповідних служб Міністерства внутрішніх справ України.

Радіаційний контроль за вивезенням домашніх і побутових речей, знарядь праці та будівельних матеріалів за межі радіоактивно забрудненої території, з якої передбачається відселення людей, здійснюється органами державного санітарного нагляду та відповідними службами Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, а домашніх тварин — органами державного ветеринарного нагляду.

Контроль за достовірністю і об'єктивністю даних відомчих служб, що здійснюють радіаційний контроль, незалежно від їх підпорядкування покладається на Державний санітарний нагляд

Міністерства охорони здоров'я України, а метрологічний контроль — на Державний комітет України по стандартизації, метрології та сертифікації.

Відомчий радіаційний контроль за рівнями радіоактивного забруднення продукції здійснюється підприємствами, об'єднаннями і організаціями, які її виготовляють (ст. 21).

З метою вдосконалення діяльності щодо подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, посилення захисту постраждалих громадян, покращення контролю за радіаційною ситуацією, контролю за переміщенням вантажів на кордоні та координації дій служб на які згідно до чинного законодавства покладено ці обов'язки пропонується внесення змін до Закону України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи»:

— Державній екологічній інспекції України щоквартально надавати інформацію за результатами контролю до Департаменту екологічної безпеки, Мінекоресурсів;

— усім органам, які здійснюють радіологічний контроль відповідно до ст.21 Закону України «Про правовий режим території, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи», щоквартально надавати інформацію Департаменту екологічної безпеки, Мінекоресурсів України за результатами контролю;

— державному органу, який здійснює радіологічний контроль відповідно до ст.23.24. Закону України «Про використання ядерної енергії та радіаційної безпеки», щоквартально надавати інформацію Департаменту екологічної безпеки, Мінекоресурсів України за результатами контролю;

— МНС України щоквартально надавати інформацію щодо радіологічного контролю Департаменту екологічної безпеки Мінекоресурсів України;

— департаменту екологічної безпеки узагальнювати надану інформацію та проводити постійний моніторинг та ін.

Література

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради. — 1996. — № 30.
2. Закон України Про основи національної безпеки України // Відомості Верховної Ради (ВВР). — 2003. — № 39. — Ст. 351.
3. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України (щодо соціального захисту населення, яке проживає в зонах спостереження)» № 232-V від 5.10.06.

4. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про впорядкування питань, пов'язаних із забезпеченням ядерної безпеки» (Усунення правової колізії, так як Національний банк України наділено не притаманними йому функціями) № 70-V 03.08.06.

5. Закон України «Про охорону навколишнього середовища». — К., 1991.

6. Закону України «Про використання ядерної енергії та радіаційної безпеки» № 39/95-ВР від 08.02.1995.

Казанчук І.Д.,

професор кафедри адміністративної діяльності ОВС
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат юрид., наук, доцент

ЩОДО ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Погіршення рівня життя в Україні має чітко окреслений екологічний контекст. В Україні вже досить давно сталися структурні деформації народного господарства, не має й ефективно діючих правових, адміністративних та економічних механізмів захисту навколишнього природного середовища. Треба визнати, що і такі чинники, як нераціональне використання природних ресурсів, руйнування ландшафтів і інших цінних природних комплексів, непередбачене і екологічно необґрунтоване розміщення виробничих потужностей, розвиток екологічно небезпечних галузей промисловості, недосконалість діючого законодавства України, фінансування і здійснення природоохоронних заходів за залишковим принципом, слабкість екологічних громадських організацій, неспроможність компетентних державних органів врегулювати відносини в екологічній сфері — все це сприяло надзвичайно загрозливій екологічній ситуації, що склалася в нашій державі. Такі процеси тривали десятиріччями і призвели до високого техногенного навантаження на природне середовище, надмірного забруднення поверхневих і підземних вод, атмосферного повітря і земель, нагромадження у величезних кількостях шкідливих відходів виробництва. І що найстрашніше — вплинули на погіршення стану здоров'я людей, збільшення смертності, генетичну деградацію всього народу України.